УДК 378.146

ТЕСТОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЯК МЕТОД СУЧАСНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

Гайдученко Ю.О., старший викладач
кафедри економічної теорії,
аспірант кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

У статті досліджується система оцінювання знань як метод сучасної технології навчання майбутніх економістів. Аналізується поняття «тест». Визначаються основні підходи до педагогічного тестування. Визначено переваги застосування тестів та їх недоліки. Підсумовано досвід використання тестових технологій під час викладання дисциплін майбутнім економістам провідними викладачами кафедр економічного факультету Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди.

Ключові слова: *тест, тестові технології, тестовий контроль, індивідуальний підхід, педагогічне тестування, вимірювання.*

В статье исследуется система оценивания знаний как метод современной технологии обучения будущих экономистов. Анализируется понятие «тест». Определяются основные подходы педагогического тестирования. Определены преимущества применения тестов и их недостатки. Проанализирован опыт использования тестовых технологий при преподавании дисциплин будущим экономистам ведущими преподавателями кафедр экономического факультета Харьковского национального педагогического университета имени Г.С. Сковороды.

Ключевые слова: *тест, тестовые технологии, тестовый контроль, индивидуальный подход, педагогическое тестирование, замеры.*

Gaiduchenko I.A. KNOWLEDGE ASSESSMENT TESTING SYSTEM AS A METHOD OF MODERN TRAINING TECHNOLOGY FOR FUTURE ECONOMISTS

The article examines the system of knowledge assessment as a method of modern training technology for the future economists. The concept of "test" is analyzed. The basic approaches to pedagogical testing are determined. The advantages of tests application as well as its disadvantages have been determined. The experience of test technologies application during the process of disciplines teaching to future economists has been summed up by the leading lecturers of Economic Faculty Chairs of the Kharkiv National Pedagogical University named after G.S. Skovoroda.

Key words: *test, test technologies, test control, individual approach, pedagogical testing, assessment.*

Постановка проблеми. Сьогодні важливим завданням для України є підвищення рівня якості освіти. Ця пріоритетна проблема знайшла своє відображення у Законі України «Про вищу освіту», Національній стратегії розвитку освіти в Україні до 2021 року, Концепції розвитку економічної освіти в Україні та інших нормативно-правових актах.

Контроль знань є одним з елементів оцінки якості освіти. Недосконала організація контролю знань студентів може бути одним із факторів зниження якості освіти у цілому. На сучасному етапі розвитку національної системи освіти одним з актуальних напрямів її реформування є розроблення та введення у практику нових форм та методів контролю знань та оцінювання навчальних досягнень студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Обґрунтування окресленої проблеми стало предметом вивчення багатьох науковців. Так, у дослідженнях розглядаються: основи наукової організації педагогічного контролю у вищій школі (В. Аванесов), створення якісного тесту (І. Булах), тестування як метод оцінювання навчальних досягнень студентів (Л. Смолінчук), тестування як ефективний інструмент вимірювання рівня знань студентів (Б. Гриник, О. Пилипів), тестові технології як один із засобів забезпечення індивідуального підходу до підготовки майбутнього вчителя (Г. Гузенко, Ю. Гайдученко), тестування як метод вимірювання якості навчальних досягнень студентів педагогічних спеціальностей (Т. Щебликіна) [1-6].

Дослідження проблеми тестування тривають давно, але питання тестової системи оцінювання знань як метод сучасної технології навчання майбутніх економістів залишається, на нашу думку, недостатньо розкритим.

Постановка завдання. Мета статті – дослідження особливостей використання тестової системи оцінювання знань як

методу сучасної технології навчання майбутніх економістів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний стан розвитку нових технологій навчання потребує сучасних методів вимірювання та оцінювання знань. Проаналізував методи вимірювання рівня знань, які використовуються у сучасній освіті (письмові роботи, усні доповіді, іспити, есе, інтерв'ю), можна стверджувати, що тестові технології є об'єктивним методом оцінювання навчальних досягнень, вони дають можливість масштабно перевіряти якість знань, умінь та навичок студентів і одержувати реальні результати навчання.

Слова «тест» згадується у багатьох сучасних словниках. В українську мову воно потрапило з англійської (test) та у перекладі означає – випробування, проба.

Тест – це система завдань специфічної форми, певного змісту, зростаючої складності, що дозволяє якісно оцінити структуру і виміряти рівень підготовленості студентів [1].

На сьогодні використовуються три основні підходи до педагогічного тестування:

1. Предметно-педагогічний підхід. Основне завдання цього підходу – визначити, які елементи змісту навчальної дисципліни були засвоєні. Для тесту характерна велика кількість завдань, обов'язкова умова – повне визначення змісту дисципліни.

2. Критеріально-орієнтований підхід. Тест направлений на перевірку необхідного обсягу знань, умінь та навичок, які засвоїв студент, як заданий стандарт або критерій засвоєння (підсумкова атестація). Для такого тесту достатньо невелика кількість завдань з галузі, яка обмежена конкретним рівнем знань.

3. Нормативно-орієнтований підхід. Особливістю цього підходу є завдання не стільки оцінити знання, як визначити рейтинг кожного з досліджуваних. Потрібна достатня кількість завдань, що забезпечить дисперсію результатів.

Для педагогічного контролю оцінювання знань студентів найбільш значущими та звичними є завдання, які вирішуються при критеріально-орієнтованому підході. Але всі інші підходи не менш необхідні та важливі [2].

Переважна кількість вчених вважає, що тестовий контроль має ряд переваг, а саме, зменшує витрати навчального часу на проведення контролю знань та підвищує мотивацію та зацікавленість учнів до навчання. Тестова система має прерогативи у порівнянні з традиційними формами контролю:

– Тестовий метод дає можливість кількісно вимірювати рівень знань студентів.

– При тестовому контролі відбувається повне охоплення знань.

– Висуваються однакові правила проведення контролю та відповідно тлумачаться тестові результати.

– Застосовується систематичність контролю та індивідуальний підхід [3, с. 75].

Всі ці переваги можуть бути за умов створення якісних тестів. Якість тестів визначається їх надійністю (показує, наскільки забезпечує тест об'єктивність результатів, високу точність вимірювання), валідністю (показує, що вимірює тест і наскільки добре він це робить) та об'єктивністю (тестування здійснюється в однакових для всіх умовах) [1].

У той самий час тестовий контроль має і деякі недоліки:

– При тестуванні відсутнє «живе» спілкування викладача та студента, що, у свою чергу, не дає можливості спостерігати за логікою міркувань студентів, ускладнює визначення рівня володіння фаховою термінологією.

– Застосування тестового контролю не дає змогу визначити особисті якості студента.

– Для розробки тесту викладач повинен витратити чимало часу.

– При тестуванні не можливо застосовувати творчі здібності студента та проаналізувати їх.

– Студенти можуть вгадати відповідь, не маючи ніякого уявлення про предмет питання [4, с. 99].

На економічному факультеті Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди працюють три кафедри: економічної теорії (випускаюча), фінансів і обліку та англійської мови. Викладачі всіх трьох кафедр регулярно використовують різні види тестів (навчальні, контрольні, закриті, відкриті) під час навчання та під час організації самостійної роботи. Тести створюють умови для засвоєння та подальшого використання знань.

Переважна більшість викладачів впевнено, що тестування – це необхідне явище у процесі навчання, а тестові технології – один із засобів індивідуального контролю. До переваг цієї системи вони відносять: мінімізацію емоційного впливу викладача на студента, стабілізацію роботи і системи оцінювання знань студентів, підвищення якості знань студентів.

У системі навчання педагогічне тестування (традиційне – паперове чи з використанням комп'ютерних технологій) є одним із методів, який застосовується для

діагностики та контролю знань студентів. Воно відрізняється від інших точністю й доступністю вимірювання, та саме тому найчастіше за все використовується під час проведення модульного контролю.

Викладачі факультету здійснюють підготовку таких тестів, які допомагають підвищити якість знань, самоконтролю та саморегуляції діяльності студентів. Виконуючи функцію контролю під час діагностики навчального процесу, тестування, одночасно, використовується як засіб діагностики рівня знань студентів.

На сьогодні тестові технології набули широкого застосування у навчанні, контролі та оцінюванні знань студентів з економічних дисциплін, які викладаються кафедрою економічної теорії. З кожної дисципліни викладачами розроблені тестові завдання різного типу та рівня складності, що дозволяє контролювати навчальний процес на кожному занятті, індивідуалізувати підхід до кожного студента, а також оцінити загальний рівень підготовки.

З окремих дисциплін, таких як «Менеджмент», «Маркетинг», «Соціальна відповідальність» використовуються процесуальні тести – студенти виконують різні види творчих робіт, які об'єднують у папку досягнень (портфоліо), і дозволяють оцінити, наскільки студент може використовувати набуті теоретичні знання на практиці, що особливо важливо для майбутніх економістів.

У своїй роботи викладачі використовують різні види тестів: закриті (застосовуються для визначення засвоєння економічних знань студентів на репродуктивному та поняттєвому рівнях); відкриті (ці тести дають змогу виявити більш високий рівень засвоєння знань з економічної теорії у студентів).

Особливого значення тестові технології набувають під час проведення занять на заочному відділенні економічного факультету та в Інституті післядипломної освіти, коли виникає необхідність перевірити засвоєння великого обсягу навчального матеріалу за умов обмежених аудиторних занять.

Викладачі кафедри фінансів і обліку розробили пакети тестових завдань для проведення поточних і підсумкових модульних контролів з усіх курсів дисциплін за профілем кафедри. Упровадження тестових технологій у навчальний процес, вважають викладачі цієї кафедри, має значення для підвищення якості навчання: об'єктивність під час оцінювання знань студентів, сприяння логічному мисленню студентів (під час вирішення відкритих тестів та тестів творчих). Для підвищення ефективності організації тестового контролю колективом кафедри використовуються комп'ютерні тестові програми, що дозволяє автоматизувати процес проведення контролю та обробку результатів тестування.

Кафедра англійської мови має тестові матеріали з усіх навчальних дисциплін, теоретичних та практичних курсів, які були укладені викладачами кафедри згідно з сучасними вимогами. Основна функція тестів – поточний контроль, модульне оцінювання та перевірка отриманих знань. Кафедра планує розробити систему комп'ютерного тестування з відповідним наповненням тестових матеріалів.

Але, не дивлячись на позитивні сторони тестових технологій, існують і негативні аспекти тестових завдань. А саме, тестові питання дозволяють перевірити знання студентів, а рівень сформованості їх умінь та навичок не можливо перевірити. Це стосується насамперед курсів «Економіка державного сектору», «Паблік рілейшинз», «Реклама». У процесі проведення цих курсів застосовується тільки модульний тестовий контроль, який передбачає: репродуктивні знання, що відображають рівень засвоєння теоретичних знань; конструктивні завдання, які розкривають уміння і навички використання теоретичних знань на практиці, та творчі завдання, що вимагають прояву самостійності, ініціативності та креативності студентів.

Ще одним з недоліків упровадження тестових технологій навчання є відсутність можливості у студентів проявити свої творчі здібності, показати якісні знання. Наприклад, ораторське мистецтво є дуже важливим для економістів, але оцінити його за допомогою тестування неможливо.

Деякі студенти, які не демонструють достатні знання на заняттях, під час проведення тестування шляхом угадування правильної відповіді досягали високих результатів.

Система тестування не може відобразити специфічних особливостей психології студентів: можна виділити мовчазних студентів, для яких використання тестових технологій є найбільш прийнятною формою навчання, та студентів, які надають перевагу не письмовій, а усній формі відповіді [5].

На сьогодні на факультеті стоїть завдання створити умови для більш активного використання тестових технологій із застосуванням комп'ютерів.

Крім того, важливим моментом у застосуванні тестування у професійній підготовці майбутніх економістів є забезпечення оволодіння ними знаннями та вміннями,

необхідними для успішного використання тестів у майбутній професійній діяльності [6, с. 139].

Висновки з проведеного дослідження. Враховуючи специфіку економічних дисциплін, доцільно було б поєднувати використання тестових технологій з іншими методами навчання, такими як, економічні ігри, круглі столи, вирішення економічних ситуацій та інші, які дають можливість більш повно розкрити знання, вміння та здібності студентів та сприяють самореалізації майбутніх економістів.

Безперечно, що тести набули широкого застосування у сучасній вищій школі. Їх вважають дієвим засобом контролю за навчальними досягненнями студентів, критикують як засіб деструктивної технології масового впливу на інтелектуальний та духовний розвиток особистості.

Вважаємо, що необхідно розвивати тестові технології, накопичувати досвід, але не замінювати тестами давно апробовані технології, що дають високі результати. Доцільно використовувати тести тільки у тому діапазоні, який відповідає їх можливостям. Тестові матеріали повинні проходити кваліфіковану перевірку, а розробники повинні здійснювати відповідне навчання. Результативність та висока ефективність навчання студентів може бути досягнута завдяки оптимальному використанню передових тестових технологій та традиційних методів навчання та контролю знань.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аванесов В.С. Основы научной организации педагогического контроля в высшей школе / В.С. Аванесов. – М. : МИСиС, 1989. – 176 с.

2. Булах І.Є. Створюємо якісний тест : [навч. посіб.] / І.Є. Булах, М.Р. Мрута. – К. : Майстер-клас, 2006. – 160 с.

3. Смолінчук Л.С. Тестування як метод оцінювання навчальних досягнень студентів / Л.С. Смолінчук. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : file:///C:/Users/user/Downloads/2146-6244-1-PB%20(6).pdf.

4. Гриник Б.С. Тестування як ефективний інструмент вимірювання рівня знань студентів. Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя : [зб. наук. пр.] – Психолого-педагогічні науки / Б.С. Гриник, О.Г. Пилипів. – Ніжин, 2013. – № 3. – С. 97-102.

5. Гузенко Г.М. Тестові технології як один із засобів забезпечення індивідуального підходу до підготовки майбутнього вчителя (із досвіду роботи економічного факультету ХНПУ імені Г.С. Сковороди). Засоби навчальної та науково-дослідної роботи : [зб. наук. пр.] / Г.М. Гузенко, Ю.О. Гайдученко. – Випуск 37 – Харків, 2012. – С. 69-82.

6. Щебликіна Т.А. Тестування як метод вимірювання якості навчальних досягнень студентів педагогічних спеціальностей / Т.А. Щебликіна. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pednauki.chdu.edu.ua/article/download/42743/39193